

Gedragscode

Inleiding

Aangezien ongewenst gedrag overal in de maatschappij opduikt (sport, school, uitgaan), is het zaak een aantal afspraken te maken, ook in de sportwereld! De korfbalsport mag zich nog redelijk gelukkig prijzen, daar excessen vergeleken met andere sportbonden nog redelijk zeldzaam zijn. Maar ook het KNKV mag en wil haar ogen voor ongewenst gedrag niet sluiten. Ook het KNKV constateert dat normen en waarden op en rond de korfbalvelden soms kunnen wegglijden naar een bedenkelijk niveau. Het KNKV wil haar verenigingen graag handvatten aanreiken om normen en waarden te handhaven. Het opstellen van en werken met gedragscodes is een dergelijk handvat.

Eén van de beleidsmethodes om ongewenst gedrag zoals agressie, vandalisme, vervuiling te beperken, is het opstellen van een gedragscode bij uw vereniging. De twee belangrijkste oorzaken van ongewenst gedrag zijn anonimiteit en onverschilligheid. In een cultuur waarin anonimiteit en afzijdigheid de boventoon voeren, spreken mensen elkaar steeds minder aan op ongewenst gedrag en houden zij geen tot weinig rekening met elkaars belangen. Door het ontbreken van duidelijke verwachtingen naar elkaar toe en het niet aanspreken op elkaars verantwoordelijkheid, kan ongewenst gedrag daarom gemakkelijker en ongestraft tot ontwikkeling komen. Dit proces gaat van kwaad tot erger.

Aan de hand van een gedragscode, kunnen afspraken worden gemaakt over gewenst en ongewenst gedrag en kan worden overeen gekomen hoe om te gaan met personen die zich niet conform de regels gedragen. Een gedragscode is dus een hulpmiddel om goed gedrag te bevorderen.

Diverse redenen kunnen ten grondslag liggen aan waarom een vereniging een gedragscode zou gaan ontwikkelen. Enkele voorbeelden:

- o Het bevorderen van de sportiviteit en het onderlinge respect binnen een vereniging;
- o Het aanpakken van het verbale geweld van spelers, trainers en publiek bij een vereniging;
- o Het bevorderen van gezamenlijk verantwoordelijkheid, onderlinge contacten en sociale controle binnen een vereniging;
- o Het voorkomen van ongewenst gedrag als geweld en agressie;
- o Het bevorderen van gewenst gedrag bij een fusie van verenigingen;
- o Het creëren van een klimaat waarbij er ruimte is voor deelname aan de sport van alle doelgroepen (geen discriminatie op basis van afkomst, geloof, huidskleur, handicap etc.).

Wat is een gedragscode?

Een gedragscode is een geheel van afspraken over het gedrag van mensen in een bepaalde situatie. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat deze afspraken gezamenlijk worden opgesteld, met of door de doelgroep. Gedragcodes worden vrijwillig aangegaan en hebben geen wettelijke verplichting. Het gaat bij gedragscodes om een verplichting die een groep mensen (spelers, publiek, coaches) vrijwillig met elkaar overeenkomt.

Een gedragscode is geen wet

Een gedragscode is geen regelgeving die van bovenaf kan worden opgelegd of gehandhaafd. De gedragsregels worden met en door de doelgroep zelf overeengekomen. Ook eventuele sancties kunnen de betrokkenen zelf met elkaar afspreken, mits deze uiteraard binnen ethische en wettelijke grenzen vallen.

Voorwaarden voor een gedragscode

Nauwe betrokkenheid met de groep

Bij een gedragscode is de belangrijkste voorwaarde dat de doelgroep zelf actief betrokken is bij het ontwikkelen van de code. Dit zorgt ervoor dat het draagvlak bij de doelgroep wordt vergroot.

Draagvlak van alle betrokkenen

Degenen voor wie de gedragscode uiteindelijk bedoeld is, moeten het nut er van inzien. Maatregelen die daartoe kunnen bijdragen, zijn:

o Onderbouw het idee om een gedragcode te ontwikkelen door het in heldere taal op papier te zetten en toe te sturen aan alle deelnemende partijen. Vermeld de problemen die zijn geconstateerd, geef de voordelen aan van het werken met een gedragcode en geef – indien mogelijk – resultaten van soortgelijke projecten ('best-practise' verhalen). Benadruk het belang om met alle partijen op één lijn te komen, en dat het essentieel is dat de doelgroep zelf meewerkt aan het project.

o Zorg dat de doelgroep goed geïnformeerd is en blijft over het project en dat er voldoende mogelijkheid gegeven wordt voor een actieve deelname aan het project. Laat merken dat hun mening ertoe doet! Dit kan middels enquêtes, interviews en het organiseren van bijeenkomsten. Zorg dat mensen elkaar laten uitpraten en elkaars mening respecteren.

o Laat leden van de doelgroep zoveel mogelijk zelf zaken ontdekken, bespreken en invullen. Hoe meer het hun eigen plan is, hoe beter ze zich aan de regels zullen houden.

Weten, doen en willen

Een gedragscode opstellen en ervoor zorgen dat een brede groep weet wat de code behelst, is één ding, maar nog niet voldoende. Bij de ontwikkeling en de opzet, uitvoering en implementatie van een gedragscode moet er ook aandacht zijn voor het handelen volgens deze code.

Of mensen zich gaan houden aan de code, is vooral afhankelijk van hun motivatie, ze moeten het ook willen. Door het proces van de ontwikkeling van de gedragscode zo aantrekkelijk mogelijk te maken, worden de deelnemers gemotiveerd om zich te gedragen volgens de gemaakte afspraken. Dat de betrokkenen daadwerkelijk voordeel zullen gaan ondervinden van een gedragscode, is meteen een sterk motiverende invloed op de handhaving van de code.

Concreet gedrag

Gedragscodes hebben betrekking op concreet gedrag, omdat aansturing op concreet gedrag duidelijke verbetering tot stand kan brengen. Voorbeelden van afspraken over concreet gedrag zijn de mate van drugs- en alcoholgebruik, de wijze van het verlaten van de kantine (spullen opruimen), de wijze van elkaars behandeling (met respect), afspraken over geluidsoverlast en intimiderend gedrag.

Door de gedragscode te richten op concreet gedrag kan duidelijk worden gemaakt welk gewenst gedrag wordt nagestreefd en welk gedrag ongewenst is. Om aan te kunnen duiden of dat bepaald gedrag inderdaad wordt vertoond of juist niet vertoond, bestaat een gedragscode uit meerdere afspraken.

Gedragscodes zijn duidelijk vastgelegd

Het is noodzakelijk dat de gedragscode op de één of andere manier wordt vastgelegd, bijvoorbeeld op schrift of op een poster. Hierdoor worden misverstanden over de code voorkomen en heeft iedereen hetzelfde voor ogen. Het vastleggen van de code en de gemaakte afspraken maakt het bovendien mogelijk om er nog eens op terug te komen en is het ook mogelijk om ze bij te stellen. Zo blijft de gedragscode onderwerp van gesprek en blijft de discussie 'levend'.

Gedragscodes zijn meetbaar

Met de invoering van een gedragscode, zullen de betrokkenen willen weten of de situatie waarvoor de code in het leven is geroepen, verbetert. Een gedragscode moet dus meetbaar zijn. Een gedragscode wordt meetbaar wanneer deze betrekking heeft op concreet gedrag en is vastgelegd.

De ontwikkelingen kunnen zichtbaar worden gemaakt door middel van het periodiek verzamelen van gegevens rondom het onderwerp, bijvoorbeeld door middel van een enquête. Om te kunnen zien of de gedragscode daadwerkelijk tot verbetering leidt, is het nuttig ook vooraf de implementatie de situatie vast te leggen (de 0-meting). Vervolgens kunnen de resultaten van na de implementatie hiertegen worden afgezet en worden vergeleken.

Gebruik gedragscode binnen de vereniging

Een gedragscode kan op verschillende manieren ingezet worden binnen de vereniging. Belangrijk hierbij is dat er een bewustwordingsproces bij de leden op gang komt, dat zij gaan nadenken over hun handelen. Dit proces kan in gang worden gezet aan de hand van een aantal acties, bijvoorbeeld:

- Het publiceren van de gedragscode in het clubblad en/of op de website;
- Het aanpassen/aanvullen van de gedragscode per ploeg. De ploeg past zelf de gedragscode aan, waarbij de rode draad gevolgd wordt. Bij jeugd ploegen kan ervoor worden gekozen om de jeugdleden de gedragscode zelf te laten opschrijven, deze te kopiëren en te verspreiden onder de spelers en hun ouders. Regelmatig praten over de opgestelde gedragscode en elkaar wijzen op de naleving ervan,

spreekt het verantwoordelijkheidsgevoel van de kinderen en ouders aan;

- Het wekelijks/maandelijks belichten van de gedragscode belichten en deze bespreken in het clubblad en/of op website. Gebruik een fictief voorval om de gedragscode uit te leggen. Geef duidelijk het belang van de gedragscode aan in het gebruikte voorbeeld.

Naleving

Om ervoor te zorgen dat een gedragscode effectief is, moet deze ook worden nageleefd. Om deze naleving te kunnen waarborgen, moeten de volgende drie vragen expliciet deel uitmaken van het proces van gedragscodeontwikkeling:

1. Wat betekent de code voor een persoon van de doelgroep?
2. Hoe kun je handelen in grenssituaties?
3. Wat kun je doen als je ziet dat anderen zich niet aan de code houden?

Om overtreding van de afspraken in de gedragscode tegen te gaan, is het mogelijk om sancties af te spreken. Belangrijk hierbij is dat dit met en door de doelgroep zelf wordt gedaan. Ten aanzien van sancties moet men zich realiseren dat belonen van gewenst gedrag vaak effectiever is dan het bestraffen van ongewenst gedrag.

Feedback op handelen

Met feedback wordt beoogd dat mensen elkaar daadwerkelijk gaan aanspreken op hun gedrag en dat gaat niet vanzelf. Een vorm van feedback geven is het verstrekken van informatie over de gevolgen die de gedragscodeactiviteiten teweegbrengen.

Borging in de vereniging

Het ontwikkelen van een gedragscode is een proces dat gericht is op de lange termijn, en moet verweven worden in de dagelijkse gang van zaken binnen de vereniging. Dit betekent dat het binnen de vereniging een vast onderdeel van het beleid moet worden. Waar het om gaat is de doelgroep continu bewust te maken van de gedragscode en de naleving ervan. De vastlegging van de gedragscodes is een eerste stap die kan zorgen voor borging. De tweede stap is continuïteit van de personele bezetting. Het is belangrijk om de juiste mensen het proces te laten ontwikkelen en begeleiden.

Gedragscode voor de sport

Een aantal afspraken binnen de gedragscode kan worden verondersteld te gelden voor iedereen, zij dekken de gehele lading. Er kunnen zich echter specifieke zaken voordoen binnen een vereniging waardoor er noodzaak is om afspraken toe te voegen c.q. te verwijderen. Hier bent u uiteraard vrij in! Over het algemeen vormt een aantal afspraken de basis voor een gedragscode binnen de sport:

1. Respecteer de regels van je sport;
2. Respecteer de mede- en tegenstander binnen je sport;
3. Behandel alle deelnemers in je sport gelijkwaardig;
4. Gebruik geen (fysiek-, mentaal- en verbaal) geweld bij sport;
5. Zorg met respect voor accommodatie en materialen;
6. Samen staan voor een faire sport.

Richtlijnen voor afspraken binnen een gedragscode

Sommige afspraken gelden in meer of mindere mate voor bepaalde doelgroepen. Voor ouders gelden bijvoorbeeld andere richtlijnen dan voor de jeugdleden zelf. Hierdoor krijgt elke groep eigen verantwoordelijkheden en daar kunnen ze ook op worden aangesproken. Onderstaand geven wij u een aantal richtlijnen voor de doelgroepen binnen uw vereniging. U kunt deze lijst naar de behoeften van uw doelgroep aanpassen. Het is dus de bedoeling dat deze lijst kritisch wordt beoordeeld op relevantie voor de doelgroep en dat de lijst eventueel wordt aangevuld.

Specifieke richtlijnen voor:

Sporters

1. Probeer te winnen met respect voor jezelf, je teamgenoten en je tegenstanders;
2. Speel volgens de bekende of afgesproken wedstrijdregels;
3. Vind eerlijk en prettig spelen belangrijk en presteer zo goed mogelijk;
4. Aanvaard de beslissingen van scheidsrechters;

5. Beïnvloed de scheidsrechter niet door onbehoorlijke taal of agressieve gebaren en woorden;
6. Wees blij met een overwinning maar laat je niet ontmoedigen door een nederlaag;
7. Wens de tegenstander geluk met het behaalde succes als je zelf de verliezer bent;
8. Onsportiviteit van de tegenstander is nooit een reden om zelf onsportief te zijn of de club aan te moedigen ook onsportief te spelen of op te treden;
9. Wijs je medespelers gerust op onsportief of onplezierig gedrag;
10. Heb de moed om je eigen fouten of tekortkomingen met anderen te bespreken, bijvoorbeeld met je trainer, je leider, je teamgenoten of je ouders;
11. Respecteer het werk van al die mensen die ervoor zorgen dat in je sport mogelijkheden bestaan te trainen en wedstrijden te spelen. Dit is namelijk niet zo vanzelfsprekend;
12. Laat kleedkamers netjes achter. Ruim je spullen op;
13. Pesten is verboden;
14. Pak geen dingen van een ander zonder te vragen, anders is het stelen.

Ouders en verzorgers

1. Forceer een kind dat geen interesse toont nooit om deel te nemen aan een sport;
2. Bedenk dat kinderen sporten voor hun plezier en niet voor het uwe;
3. Moedig uw kind altijd aan om volgens de regels te spelen. Een goede spelleider zal deze regels aanpassen aan de mogelijkheden van de deelnemers;
4. Leer uw kind dat eerlijke pogingen net zo belangrijk zijn als winnen, zodat het resultaat van elke wedstrijd geaccepteerd wordt zonder onnodige teleurstelling;
5. Verander een nederlaag in een overwinning door uw kind te helpen te werken aan een grotere vaardigheid en het worden van een goede sportman/vrouw. Maak het kind nooit belachelijk en geef het geen uitbrander als het een fout heeft gemaakt of een wedstrijd heeft verloren.;
6. Bedenk dat kinderen het beste leren door na te doen, dus ook ongewenst gedrag!
7. Val een beslissing van een scheidsrechter e.d. niet in het openbaar af en trek nooit de integriteit van dergelijke personen in twijfel;
8. Ondersteun alle pogingen om verbaal en fysiek misbruik tijdens sportactiviteiten door de jeugd te voorkomen;
9. Erken de waarde en het belang van vrijwillige trainers. Zij geven hun tijd en kennis om het sporten/de recreatie van uw kind mogelijk te maken;
10. Attendeer uw kind op het met zorg gebruik maken van de accommodatie; spullen opruimen, kleedkamer netjes achterlaten;
11. Geef aan dat kinderen geen dingen van een ander pakken zonder te vragen, anders is het stelen.

Trainers

1. Wees redelijk in uw eisen ten aanzien van de tijd, de energie en het enthousiasme van jeugdige spelers. Bedenk dat jongeren ook andere interesses hebben;
2. Leer uw spelers dat de spelregels afspraken zijn waar niemand zich aan mag onttrekken;
3. Deel daar waar mogelijk is de kinderen in volgens leeftijd, lengte, vaardigheid en fysieke gesteldheid;
4. Vermijd dat getalenteerde spelers te veel in het veld staan. De minder goede spelers hebben zeker evenveel speeltijd nodig en hebben daar ook recht op;
5. Bedenk dat kinderen voor hun plezier spelen en iets willen leren. Winnen is slechts een onderdeel van het spel. Verliezen trouwens ook;
6. Schreeuw niet en maak de kinderen nooit belachelijk als zij fouten maken of een wedstrijd verliezen;
7. Zorg ervoor dat het materiaal voldoet aan de veiligheidseisen en geschikt is voor de leeftijd en de vaardigheid van de jongeren;
8. Bij het indelen en het bepalen van de duur van de trainingstijden dient men rekening te houden met de mate waarin de kinderen volwassen zijn;
9. Ontwikkel teamrespect voor de vaardigheid van de tegenstander en voor de beslissingen van de scheidsrechter en voor de trainer van de tegenstander;
10. Volg het advies op van een arts bij het bepalen of een geblesseerde speler wel of niet kan spelen;
11. Kinderen hebben een trainer nodig die zij respecteren. Wees gul met lof wanneer het verdiend is;
12. Blijf op de hoogte van de beginselen van goede training en van groei en ontwikkeling van kinderen;
13. Leer sporters aan met zorg om te gaan met materiaal en accommodatie;

14. Pesten is verboden;
15. Geef aan dat leden geen dingen van een ander pakken zonder te vragen, dan is het stelen.

Bestuurders

1. Zorg ervoor dat er gelijke mogelijkheden voor deelname in de sport bestaan voor alle jongeren ongeacht hun vaardigheid, geslacht, leeftijd of handicap;
2. Betrek de jongeren in planning, leiding en de evaluatie van alle activiteiten;
3. Sta niet toe dat welk sportprogramma dan ook primair voor de toeschouwers wordt gemaakt;
4. Materiaal en voorzieningen moeten voldoen aan de veiligheidseisen en geschikt zijn voor alle jongeren en geeft aan dat hier met zorg mee omgegaan moet worden;
5. Bij de wedstrijdbepalingen en de duur van de wedstrijden dient rekening te zijn gehouden met de leeftijd en mate van volwassenheid van de jongeren;
6. Denk eraan dat het spel gespeeld wordt om het spel en de oefening wordt gedaan om de beheersing van de beweging. Zorg ervoor dat de beloning niet als het belangrijkste wordt gezien. Wel als u gul bent met lof voor inzet en prestatie;
7. Distribueer een gedragscode m.b.t. sportiviteit onder de toeschouwers, trainers, spelers, officials, ouders en nieuwsmedia;
8. Zorg ervoor dat ouders, trainers, sponsors, artsen en deelnemers zich bewust zijn van hun invloed en verantwoordelijkheid m.b.t. fair play in sport en spel;
9. Zorg ervoor dat er goed toezicht van gediplomeerde en ervaren trainers is, die in staat zijn sportiviteit en goede technische vaardigheden te bevorderen;
10. Bied korte cursussen (clinics) aan om het trainen voor en het leiden van een wedstrijd te verbeteren met de nadruk op sportiviteit, voor, tijdens en na de wedstrijd;
11. Pesten is verboden;
12. Geef aan dat leden geen dingen van een ander pakken zonder te vragen, anders is het stelen.

Scheidsrechters

1. 'Speel' met de toepassing van de regels naar gelang het niveau van de spelers. Voel de wedstrijd aan!
2. Zorg ervoor dat het plezier van de jeugd in het spel niet verloren gaat door te veel ingrijpen;
3. Geen woorden maar daden. Zorg ervoor dat zowel in als buiten het speelveld uw gedrag sportief is;
4. Geef daar waar het verdiend is beide teams een compliment voor hun goede spel;
5. Wees beslist, objectief en beleefd bij het constateren van fouten;
6. Beoordeel opzettelijk, goed getimed "foul play" als onsportief, waardoor het respect voor eerlijk spel handhaaft;
7. Moedig verandering van de regels openlijk aan als deze veranderingen tot bevordering van de deelname 'tot plezier ende vermaeck' leiden;
8. Zorg ervoor dat u op de hoogte bent en blijft van training en groei en ontwikkeling van jongeren.

Toeschouwers

1. Denk eraan dat de jeugd voor haar eigen plezier deelneemt aan georganiseerde sportbeoefening. De jeugd doet dit niet voor uw vermaak, noch zijn de sporters miniprofsporters;
2. Gedraag u op uw best. Vermijd het gebruik van grove taal en het beledigen of belagen van spelers, trainers, scheidsrechters en officials;
3. Geef applaus bij goed spel van zowel uw eigen team als van het gastteam of andere deelnemers aan een wedstrijd;
4. Toon respect voor tegenstanders/tegenspelers. Zonder hen zou er geen wedstrijd zijn;
5. Maak een kind nooit belachelijk en scheld het niet uit als het een fout maakt gedurende een wedstrijd of demonstratie;
6. Veroordeel elk gebruik van geweld;
7. Respecteer de beslissing van de scheidsrechter;
8. Moedig de jongeren altijd aan om zich aan de spel-/wedstrijdbepalingen te houden;
9. Zorg ervoor dat uw gedrag sportief is. Goed voorbeeld doet goed volgen;
10. Laat geen rommel achter!
11. Pesten is verboden.